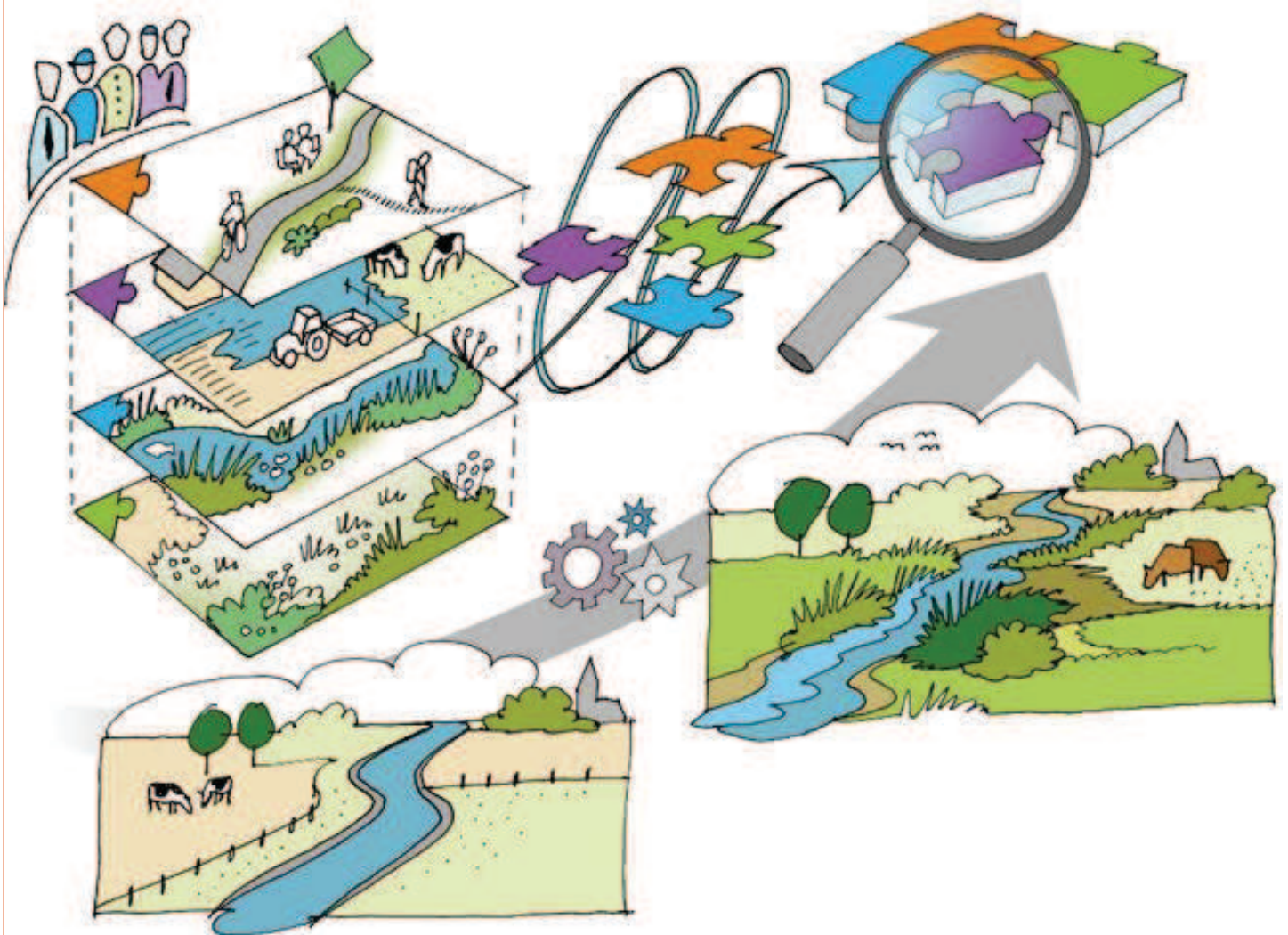

NATIONAAL PARK DRENTSCHE AA

BIO-PLAN (2021 - 2030)

Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan

Overlegorgaan Drentsche Aa

Contactpersoon

CINDY GROENEWOUD

M 06 - 291 21 340

E cindy.groenewoud@arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 63

9400 AB Assen

Nederland

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD

1	INLEIDING	6
2	NATIONAAL PARK DRENTSCHE AA	8
3	(BELEIDS-)ONWIKKELINGEN	11
3.1	Landschap als drager	11
3.2	Overige (beleids-)ontwikkelingen	12
3.3	Het model van de Drentsche Aa	12
4	STIP OP DE HORIZON	14
5	WAT GAAT GOED EN WAT KAN BETER?	17
5.1	Wat gaat er goed?	17
5.2	Wat kan beter?	17
6	THEMA'S IN HET GEBIED	19
6.1	Ambities	19
6.2	Dilemma's tussen de thema's	21
7	MEERJARENACTIEPROGRAMMA EN DIN	23
	BIJLAGEN	29
1.	Werkwijze	
2.	Klimaatadaptie agenda Noord; stukken adviesbureau H+N+S	
3.	Kaarten Landschapsvisie.	
	a.	
	b.	
4.	Kaart Levend bezoekersnetwerk	
5.	Notitie Ambities en Dilemma's	
6.	Vertaling uitkomsten monitoring Drentsche Aa 2017 naar 3 ^e BIO-plan 2020 – 2030. Opgesteld door Latour Advies	

COLOFON

30

VOORWOORD

PM *Tekst voorzitter Overlegorgaan*

1 INLEIDING

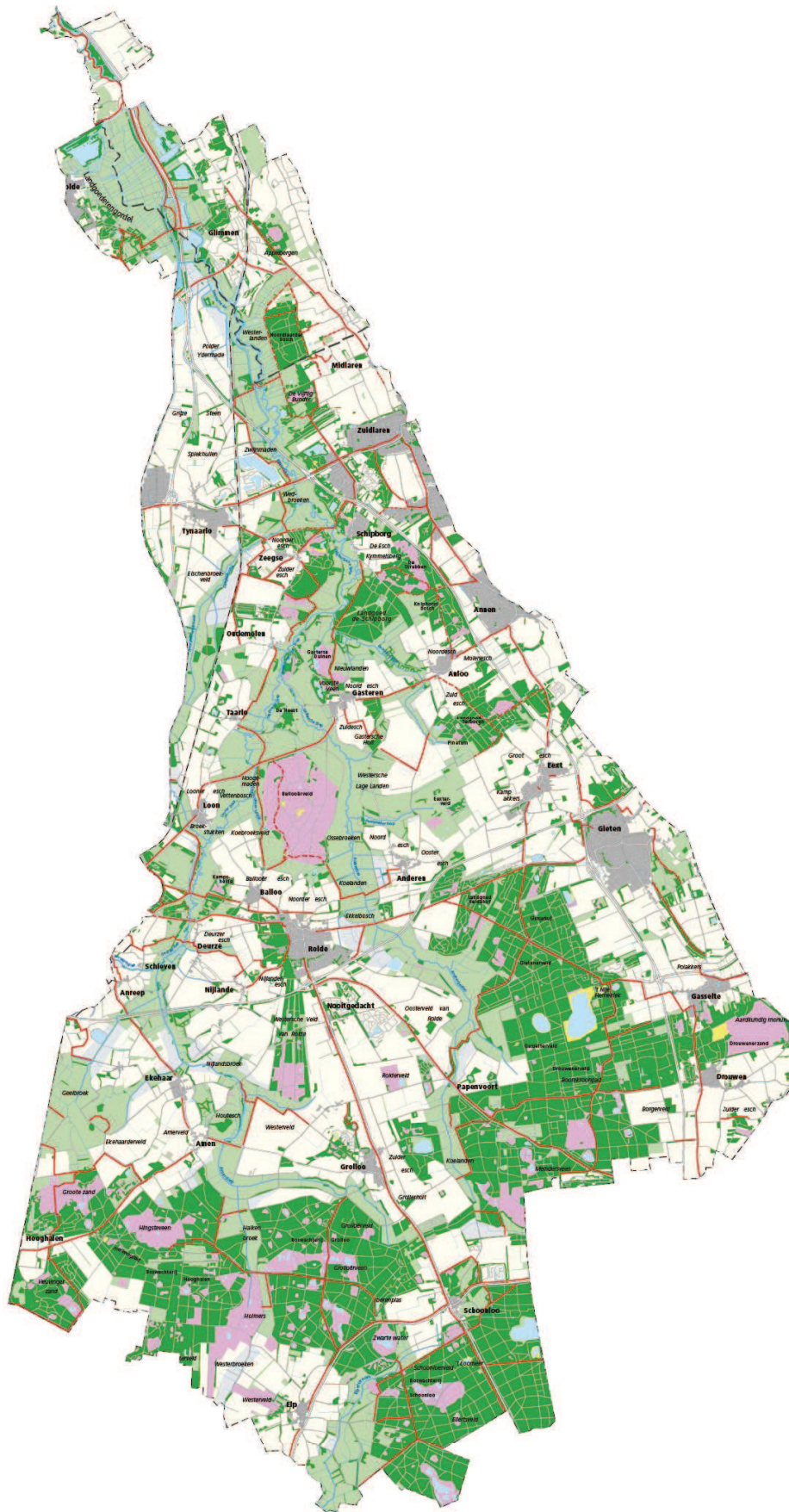
PM *Nader uit te werken*

Voor u ligt het derde Beheer- Inrichtings- en Ontwikkelingsplan (BIO-plan) voor de Drentsche Aa. Het BIO-plan is HET visiedocument voor samenwerking, doorontwikkeling en investeringen voor het Nationaal Park Drentsche Aa van de brongebieden in het zuiden tot de benedenloop in Groningen.

Dit derde BIO-plan is geheel in lijn met de eerdere BIO-plannen wat betreft de ambitie om gezamenlijk de totale kwaliteit van het Drentsche Aa-gebied als één geheel in stand te houden en te versterken. Sinds het vaststellen van het vorige BIO-plan zijn er wel (beleids-)ontwikkelingen waardoor de Stip op de horizon en het Meerjarenactieprogramma nu andere accenten kent dan het vorige BIO-plan.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een omschrijving van het Nationaal Park Drentsche Aa. Hoofdstuk 3 beschrijft enkele belangrijke (beleids-)ontwikkelingen, welke tijdens het schrijven van het vorige BIO-plan in 2012 nog niet aan de orde waren. Deze ontwikkelingen vormen mede de basis voor de Stip op de horizon in Hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 wordt beschreven wat er nu al goed gaat en wat er beter kan om de komende planperiode voortvarend richting de Stip op de horizon te bewegen. In hoofdstuk 6 is het meerjarenactieprogramma en een DIN opgenomen. De bijlagen die zijn toegevoegd omvatten de werkwijze hoe tot het BIO-plan 2021-2030 is gekomen en de inhoudelijke onderbouwingen van hetgeen in het BIO-plan is beschreven.

Figuur 1. Nationaal Park Drentsche Aa.

2 NATIONAAL PARK DRENTSCHE AA

PM: Dit hoofdstuk is in concept opgebouwd uit passages uit het BIO-plan 2.0 (2013) en de sindsdien uitgebrachte *Landschapsbiografie Drentsche Aa (2015)*, *Landschapsvisie Drentsche Aa 2.0 (2016)* en *Inrichtingsvisie beekdalen Drentsche Aa (2017)*. Het hoofdstuk zal gaandeweg het proces verder worden uitgewerkt.

Een uniek gebied

Op het Drentsche Aa-gebied kunnen we trots zijn. Er ligt nu een gaaf beek- en esdorpenlandschap dat gekoesterd wordt door de bewoners en waar natuur en landschap worden beschermd en gebruikt op een eigentijdse manier. De Drentsche Aa is een redelijk ongeschonden landschap zoals we dat in Nederland niet meer kennen. Het gebied kent een kwalitatief grote ecologische kwaliteit in een samenhangend landschap, waarbinnen meerdere internationaal aantrekkelijke natuurgebieden onderling zijn verbonden binnen het stroomgebied van de Drentsche Aa. Deze natuurgebieden onderscheiden zich zowel binnen Nederland als internationaal in kwaliteit (diversiteit aan soorten binnen één samenhangend ecosysteem), aanwezigheid van natuurlijke processen en schaalgrootte. De natuurlijke, landschappelijke en culturele erfgoedwaarden hebben unieke kenmerken in internationaal opzicht en worden ook als zodanig uitgedragen. De samenhang tussen de hoge natuurwaarden, cultuurhistorische en landschapswaarden waarden, de beleefbaarheid en de herkenbaarheid zijn uniek en vormen de identiteit van het Nationaal Park Drentsche Aa.

Nationaal Park met verbrede doelstelling

Het Drentsche Aa gebied stond sinds 1965 regelmatig op de lijst als potentieel Nationaal Park. Het Drentsche Aa-gebied heeft echter binnen haar grenzen 21 dorpen en gehuchten (met 35.600 inwoners) en bestaat ongeveer de helft uit landbouwgrond. Hierdoor was zo'n Nationaal Park in traditionele zin (hoofdzakelijk bestaande uit natuurgebied) geen optie. Zo is in 2002 gekozen voor een bijzonder Nationaal Park, met een verbrede doelstelling: het '*Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa*' dat de eigen sfeer en identiteit heeft kunnen behouden. Naast de zorg voor natuur en landschap dient het Drentsche Aa-gebied een leefbaar platteland en ook een toekomstbestendige grondgebonden economie te houden. Vanaf 2007 is deze werkwijze 'uitgekapt' naar het totale stroomgebied en vervolgens in 2013 vastgelegd in het Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Drentsche Aa 2.0 (BIO-plan 2012 - 2020).

Met de nevendoelestellingen onderscheidde de Drentsche Aa zich van alle andere nationale parken (en voorheen nationale landschappen) in ons land. Dat verandert met de komst van het 'Programma Nationale Parken Nieuwe Stijl'. Alle Nederlandse nationale parken maken een verandering door richting grotere gebieden. Er is niet meer sprake van alleen waardevolle natuur, maar ook het omliggende landschap en cultuurhistorie worden meegenomen. Nationaal Park Drentsche Aa is met haar verbrede doelstelling geen uitzondering meer in het stelsel van nationale parken. Alle Nederlandse nationale parken staan straks voor een verbrede aanpak, met aandacht voor natuur en landschap, maar ook voor landbouw, water, recreatie, wonen en leefbaarheid. Vandaar dat vanuit het landelijke programma Nationale Parken Nieuwe Stijl regelmatig wordt gerefereerd aan de succesvolle werkwijze zoals dit in Nationaal Park Drentsche Aa sinds 2002 vorm en inhoud is gegeven.

Op 6 mei 2019 besloot het Overlegorgaan Drentsche Aa om afscheid te nemen van de officiële naam: '*Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa*'. Ook de naam '*Nationaal Landschap Drentsche Aa*' wordt niet meer gebruikt. Voor het gehele Drentsche Aa gebied, van de brongebieden in het zuiden tot de benedenloop in Groningen, wordt enkel nog gebruikt gemaakt van de naam '*Nationaal Park Drentsche Aa*'. Naast het feit dat verschillende namen voor verwarring zorgen, volgt deze naamsverandering ook vanuit inhoudelijk oogpunt vanuit 'Nationale Parken Nieuwe Stijl'.

Programma Nationale Parken Nieuwe Stijl

De basis voor de ontwikkeling van Nationale Parken nieuwe stijl is: Goede bescherming en herstel is mogelijk door een gebiedsgerichte aanpak van ecohydrologisch samenhangende eenheden (Natura 2000, NNN en landelijke omgeving) met voldoende economisch perspectief én met draagvlak bij de bevolking. In de Nationale Parken (nieuwe stijl) zijn de afgelopen jaren brede coalities ontstaan vanuit natuur- en landbouworganisaties, ondernemers, bewoners en bezoekers, lokale en provinciale overheden. Samen vormen zij de governance van een gebied met het mandaat en de legitimiteit die nodig is voor het ter hand nemen van de eigen opgaven. Men werkt integraal en is eraan gewend dat natuur een belangrijke factor is in planvorming en uitvoeringsprojecten. Dit gaat goed samen met het Programma Natuurlijk Platteland

Drenthe, aangevuld met de opgaven van het Programma Natuur en andere ruimtelijke opgaven als klimaat, energie, water en biodiversiteit.

Succes van 50 jaar gebiedsgericht beleid

In de Landschapsbiografie van de Drentsche Aa (2015) wordt uitgebreid beschreven hoe een aantal voorzienende geesten vijftig jaar geleden een Gedachtenplan opstelde dat aan de basis heeft gestaan van de succesvolle bescherming van natuur en landschap in het Drentsche Aa-gebied. Anders dan in veel andere gebieden zijn nieuwe ontwikkelingen hier steeds zo zorgvuldig mogelijk ingepast in het bestaande landschap. Het gevolg was dat veel prehistorische en historische landschappen en landschapselementen tot op de dag van vandaag bewaard zijn gebleven, waardoor het landschap zich laat lezen als een spannend geschiedenisboek. Hetzelfde geldt in zekere zin ook voor de natuur, waarin tal van leefmilieus en soorten zo goed mogelijk bewaard zijn gebleven en door goed beheer op sommige plekken zelfs weer hersteld worden. De Drentsche Aa is daarom zowel in ecologisch als cultuurhistorisch opzicht een uitzonderlijk rijk gebied.

Toen in 1999 de rijksoverheid in het kader van haar zogenaamde Belvedere-beleid het principe van 'behoud door ontwikkeling' centraal stelde, beseften slechts weinigen dat dit principe in het Drentsche Aa-gebied al tientallen jaren geleden in praktijk was gebracht. Met het 'Gedachtenplan voor het Stroomdallandschap Drentsche Aa' legden Freek Modderkolk, Edgar Stapelveld en Harry de Vroome in 1965 de basis voor het Nationaal Park Drentsche Aa. In veel opzichten was dit plan zijn tijd ver vooruit: een breed uitgewerkte gebiedsvisie van een aantal vooruitziende ambtenaren en bestuurders, waarbij men grootschalige reservaatvorming en ruilverkavelingen onder één paraplu bracht. Het Gedachtenplan formuleert niet alleen een ruimtelijke opgave, maar vormt ook een uitdaging voor vakgebieden die zich bezighouden met het landschap. Zo vormt het fijnmazige stroomgebied met zijn reliëfrijke landschap een onuitputtelijke bron voor de ecologie, de aardkunde, de archeologie en de historische geografie. Tegelijkertijd – en meer nog dan dat – bracht het Gedachtenplan ook een vernieuwende opgave voor het landschapsontwerp, waarin een goede balans diende te worden aangebracht tussen landbouw, natuur en recreatie. De toen ontworpen gereedschapskist voor het ontwerp heeft tal van nieuwe kansen geschapen voor behoud van natuur en landschap en biedt ook vandaag de dag nog kansen om het idioom van het Drentsche Aa-gebied te begrijpen en verder te brengen.

Organisatie

Met de instelling van het Nationaal Park Drentsche Aa in 2002 is een proces in gang gezet om het cultuurlandschap van de Drentsche Aa, inclusief de aanwezige natuurwaarden, toekomst te geven. In het Overlegorgaan zijn vrijwel alle betrokken instanties en eigenaren/beheerders in het gebied bestuurlijk vertegenwoordigd. Het Overlegorgaan wordt op inhoudelijke onderdelen geadviseerd door het Programmteam, vooral over inrichting, beheer en ontwikkeling van het Drentsche Aa-gebied.

Overlegorgaan

- Provincie Drenthe
- Gemeenten Aa en Hunze, Assen, Groningen en Tynaarlo
- Waterschap Hunze en Aa's
- Staatsbosbeheer
- Recreatiesector
- Natuur- en Milieufederatie Drenthe
- Landbouwsector (LTO-Noord)
- Brede Overleggroep Kleine Dorpen (BOKD)
- Waterbedrijf Groningen
- Ministerie van LNV (adviseur)

Programmteam

- Provincie Drenthe
- Gemeenten Aa en Hunze, Assen, Groningen en Tynaarlo
- Waterschap Hunze en Aa's
- Staatsbosbeheer
- Recreatiesector
- Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (LTO-Noord)

- Brede Overleggroep Kleine Dorpen (BOKD)
- Waterbedrijf Groningen
- Uitvoeringsdienst Prolander
- Drents Particulier Grondbezit (DPG)
- De Hondsrug UNESCO Geopark
- IVN Drenthe

Werkgroep Educatie, Communicatie en Recreatie (ECR)

- IVN Drenthe
- Gemeenten Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo
- Waterschap Hunze en Aa's
- Staatsbosbeheer
- Recreatiesector
- Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (LTO-Noord)
- Waterbedrijf Groningen
- De Hondsrug UNESCO Geopark
- Het Drentse Landschap
- Gebiedsbewoner
- Marketing Drenthe

Gezamenlijke inzet onder de paraplu van het BIO-plan

Een authentiek landschap bewaren en inrichten voor nieuw gebruik is een kwestie van lange adem. In het Drentsche Aa-gebied is een interessant recept ontwikkeld om met een langetermijnhorizon de gebiedsinrichting aan te vatten. Kwaliteitsborging is een punt van aandacht. Het Drentsche Aa-gebied is nog steeds prachtig en zijn status als Nationaal Park, Natuurnetwerk Nederland en Natura2000-gebied meer dan waard. Er zijn de afgelopen jaren geslaagde grote en kleine projecten gerealiseerd. Toch worden in de dagelijkse gang van zaken, met de beste bedoelingen, projecten gerealiseerd waar meer uitgehaald had kunnen worden, of die beter recht hadden kunnen doen aan het landschap. Er is soms sprake van conflicterende belangen en wensen vanuit de verschillende functies.

PM: *opnemen Instellen van een Kennis- en kwaliteitsnetwerk Drentsche Aa (doc). In de aanbiedingsbrief Landschapsvisie Drentsche Aa 2.0 d.d. 24 maart is dit als volgt geformuleerd: "De kwaliteitsborging van projecten moet allereerst integraal gebeuren vanaf de start tot de daadwerkelijke realisatie. Zie hiervoor de leidende principes uit de Landschapsvisie Drentsche Aa 2.0. Initiatiefnemers checken projectvoorstellen hieraan en bij twijfel wordt opgeschaald. Kwaliteit wordt gerealiseerd door binnen de eigen organisatie hier in het ontwerp, aanbesteding en uitvoering aandacht voor te hebben. Hiervoor dient ieder partner zijn eigen verantwoordelijkheid te nemen. De samenwerken partners in het Overlegorgaan hebben ook afgesproken om elkaar hierop – indien nodig – ook aan te spreken."*

Het Overlegorgaan heeft voor de komende 10 jaar als gezamenlijke inhoudelijke ambitie om de kwaliteiten van het Drentsche Aa-gebied te behouden en verder te ontwikkelen. Zodoende wordt het BIO-plan samen met alle deelnemende partijen geactualiseerd, zodat iedere partij bij beheer en ontwikkelingsgerichte activiteiten vanuit de eigen rol en positie in het gebied bij kan dragen aan behoud en versterking van de gebiedskwaliteit. Met de publicatie van de Landschapsbiografie van de Drentsche Aa (2015) en de geactualiseerde Landschapsvisie Drentsche Aa 2.0 (2016) is beschreven hoe een integrale landschapsbenadering bijdraagt aan het realiseren van de ambities. Een korte toelichting daarop volgt in Hoofdstuk 3 'Landschap als drager'.

3 (BELEIDS-)ONWIKKELINGEN

Sinds 2012 zijn verschillende (beleids-)ontwikkelingen geweest, welke van belang zijn voor de Stip op de Horizon van de Drentsche Aa. In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de speciale rol van het landschap (paragraaf 3.1). Vervolgens worden andere (beleids-)ontwikkelingen beschreven (paragraaf 3.2). Tot slot wordt een en ander samengevat in het 'model voor de Drentsche Aa' (paragraaf 3.3).

3.1 Landschap als drager

PM: Dit hoofdstuk is in concept opgebouwd uit passages uit het BIO-plan 2.0 (2013) en de sindsdien uitgebrachte *Landschapsbiografie Drentsche Aa (2015)*, *Landschapsvisie Drentsche Aa 2.0 (2016)*, *Inrichtingsvisie beekdalen Drentsche Aa (2017)* en de website. Het hoofdstuk zal gaandeweg het proces verder worden uitgewerkt.

Een samenhangend geheel

Het unieke van het Drentsche Aa-gebied is dat vrijwel alle kwaliteiten van het gebied met elkaar samenhangen. Ook zijn functies sterk van elkaar afhankelijk. De natuurwaarden hangen samen met de cultuurhistorische waarden, de cultuurhistorische met de landbouw, de landbouw met het watersysteem en het watersysteem met de natuur. De toeristische, recreatieve en woonkwaliteit van het gebied hangen met al deze factoren samen. Zowel op het vlak van ecologische, als cultuurhistorische waarden scoort dit gebied uitzonderlijk hoog. Het Drentsche Aa-gebied behoort tot de meest karakteristieke en gave onderdelen van het Drentsche esdorpenlandschap en vormt één van de meest gave zandlandschappen van de gehele Noordwest-Europese laagvlakte. De historische gelaagdheid van het landschap is nog in hoge mate compleet en in hoge mate van detail bewaard gebleven. Omdat in het Drentsche Aa-gebied alles met alles samenhangt, moet zeer terughoudend worden omgegaan met 'sectorale dominantie', dat wil zeggen dat de ene kwaliteit wordt geoptimaliseerd ten koste van andere kwaliteiten. Vanwege de sterke onderlinge samenhang van vrijwel alle kwaliteiten in het Drentsche Aa-gebied moet altijd een integrale kwaliteitsafweging worden gemaakt, voordat ingrepen in het landschap kunnen worden gedaan.

Een levend landschap

Zo'n authentiek landschap moet niet in een archief belanden; het is cruciaal dat mensen het landschap gebruiken en beleven. Het landschap is altijd in verandering en zal dat ook altijd blijven. Veranderingen zijn onafwendbaar en noodzakelijk om het gebied levend te houden. Mensen hebben de inrichting van het gebied altijd naar hun hand gezet en zullen dat ook in de toekomst blijven doen. Het Drentsche Aa gebied moet geen museumlandschap worden. Wel is het van groot belang om te sturen in de wijze van verandering. Het is van groot belang om de ontwikkelingen met zorg te begeleiden op een zodanige wijze, dat sprake is van behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit van het landschap.

Landschapsgerichte ontwikkelingsfilosofie

Al in de aanloop naar de oprichting van het voormalige '*Nationaal beek- en esdorpenlandschap*' is als een van de uitgangspunten een basisfilosofie ontwikkeld, die erop neer komt dat het behoud van het gebied gebaat is bij een verdere ontwikkeling en niet door het landschap te conserveren: de ontwikkelingsgerichte landschapsstrategie. In navolging van het Belvédère-beleid (1999-2009) vormde de '*Behoud door ontwikkeling*' filosofie in het BIO-plan het raamwerk voor een integrale aanpak van natuur, landschap en cultuurhistorie. In het BIO-plan 2021-2030 blijft het motto '*behoud door ontwikkeling*' een centraal onderwerp.

Bij deze benadering zijn de bestaande landschappelijke kwaliteiten het vertrekpunt. De Landschapsvisie (2004), Landschapsbiografie (2015), geactualiseerde Landschapsvisie (2016) en de Inrichtingsvisie Beekdalen (2017) bieden handelingsperspectieven en leidende principes voor het beheer en de inrichtingsvraagstukken. Ze laten zien hoe nieuwe ontwikkelingen kunnen bijdragen aan een leefbaar en herkenbaar landschap. Een landschap waarin het goed toeven is voor boeren, burgers en buitenlui. Een landschap dat niet op slot wordt gezet maar waarin nieuwe ontwikkelingen een bijdrage leveren aan de toch al fenomenale kwaliteiten. Een landschap dat dankzij eeuwenoude menselijke beïnvloeding is geworden tot wat het nu is. En waarin het, mede door vernieuwende ontwikkelingen, ook in de toekomst prettig werken, wonen en recreëren is met een hoge belevingswaarde. De documenten bieden bouwstenen om dit voor het gehele stroomgebied van de Drentsche Aa - van bron tot benedenloop - vorm te geven.

PM: Opnemen notitie/besluit OO tot het instellen van een kennis- en kwaliteitsnetwerk DA en de notitie 'Schouw Drentsche Aa' als concrete invulling daarvan.

3.2 Overige (beleids-)ontwikkelingen

PM Korte samenvattingen van onder meer de volgende ontwikkelingen en verwijzen naar literatuurbijlage:

- Sustainability goals VN
- Green deal EU:
- NOVI en Omgevingsvisie Drenthe
- Nationale Parken nieuwe stijl
- New Deal (Advies Rijksadviseurs)
- Bossenstrategie (Advies Rijksadviseurs)
- Niet alles kan overal (Adviescollege stikstofproblematiek)
- De Bodem bereikt (Raad voor de leefomgeving)
- Deltaprogramma zoet water
- Deltaplan Biodiversiteit
- Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden (beleidsnota LNV)
- UPDA
- Waterbeheerplan Hunze en Aa's
- RES Drenthe
- Groen Manifest Drenthe / Agenda Boer, burger, Biodiversiteit
- Activatieplan en merkengids
- Communicatieplan
- ...

3.3 Het model van de Drentsche Aa

PM Model is in ontwikkeling

De grondgedachte voor het BIO-plan is: Landschap als drager, waar alle thema's samenkomen. Vervolgens zijn de thema's in 4 lagen ingedeeld:

- De basislaag welke de draagkracht, randvoorwaarden en kansen van de ondergrond en het ecosysteem bepalen
- De gebruikerslaag welke in balans dient te zijn met de kansen en beperkingen van de basislaag en met de maatschappelijke laag
- De maatschappelijke laag welke gaat om de leefbaarheid van de dorpen en het buitengebied. Ook deze laag moet in balans zijn met de basislaag.
- De algemene laag met de overall thema's

In figuur 1 is het model voor het Drentsche Aa gebied weergegeven.

Figuur 1. Thema's in het NP Drentsche Aa

4 STIP OP DE HORIZON

Zoals in de voorgaande hoofdstukken geschetst: de sfeer en identiteit van het Nationaal park Drentsche Aa is uniek ten opzichte van de rest van Nederland door de bijzondere variatie aan gave landschappen en de reeds lang aanwezige samenwerking tussen de belangenpartijen om het unieke karakter te behouden. Hierdoor is de samenhang van bodem, stromend water, natuur en landgebruik nergens zo compleet als in dit gebied. En met dank aan deze samenwerking is in 2030 deze samenhang behouden en waar mogelijk verder versterkt.

NP Drentsche Aa in de top 3 van gebieden met het hoogste Bruto Nationaal Geluk

Het vijfsterren gebied Drentsche Aa, waar het gezond wonen, werken en ontspannen recreëren is, waar gezondheid en duurzame / circulaire economie volop tot bloei zijn gekomen, waar de schone beken stromen en je zelfs het water kunt drinken en waar de natuur 'welig tiert'...

Vanuit deze ambitie werkt het Overlegorgaan Nationaal Park Drentsche Aa aan:

- Een zelfvoorzienend watersysteem met ruim voldoende en schone water(voorraad) geschikt voor de bereiding van drinkwater
- Een energie / CO2 neutraal gebied en een natuurinclusieve samenleving
- Goede recreatiezoner met voorzieningen op de juiste plekken
- Een landbouw die duurzaam produceert, bijdraagt aan de identiteit van het gebied als belangrijke blijvende grondgebruiker en landschapsbeheerder
- Een vernieuwende manier om zich te verhouden tot bewoners en een gedragen inzet

Vrij naar Reinder Hoekstra d.d. 26 november

Voor het behoud en de versterking moet de basis van het Nationaal Park een robuust systeem zijn. Een robuust systeem kan tegen een stootje en is minder gevoelig voor verstoringen als gevolg van nieuwe ontwikkelingen en beïnvloeding door andere functies. Klimaatverandering is een ontwikkeling waar de komende jaren op ingespeeld zal gaan worden. In 2050 is de waterhuishouding op orde en klimaatbestendig, waarbij het karakter van de Drentsche Aa ten minste behouden en waar mogelijk versterkt is. In 2030 zijn al verschillende stappen richting dit klimaatrobuuste systeem gezet.

In 2030 sluit het omliggende landschap goed aan en versterkt de landschap-ecologische samenhang en (ruimtelijke)kwaliteit van het Nationaal Park. Functies in het Nationaal Park ondersteunen de robuustheid, dragen hieraan bij en hebben geen negatieve invloed op de kwaliteit van het Nationaal Park.

De afgelopen jaren is de inzet in het gebied geweest op behoud en ontwikkeling van de kernkwaliteiten landschap, cultuurhistorie, natuur, rust, archeologie en aardkundige waarden, met als doel de samenhang en de ontwikkeling van afzonderlijke kernkwaliteiten te versterken. Deze insteek heeft goed gewerkt en zal ook worden doorgezet in de aankomende periode, waarbij het streven is naar een optimale inrichting van het gebied voor ecologie en toerisme, waarbij internationaal hoogwaardige water- en natuurkwaliteit (KRW en Natura 2000) voorop staan. De ambities in de Drentsche Aa dragen bij aan een robuust natuur- en watersysteem als schone bron voor drinkwaterwinning en het versterken van de uitwerking ruimtelijke kwaliteit. Dit levert een inspirerende en dynamische omgeving op, waar cultuurhistorie, natuur en landschap hun verhaal vertellen. In dit gebied kun je wonen, werken en recreëren in een bijzonder aantrekkelijk landschap. Een speciale rol is hierbij weggelegd voor de landbouw.

Alle thema's zijn verweven en partijen zijn met elkaar verantwoordelijk voor de integraliteit. Samen gaan we voor een Drentsche Aa integraal in balans; vanuit eigen kracht naar een duurzaam en klimaatadaptief gebied in 2030:

Landschap

De Drentsche Aa blijft scoren als 5 sterren landschap. Het is de gaafste en meeste complete laaglandbeek in zijn soort. De kwaliteit is verder versterkt door het accentueren van het kleinschalige beekdalen in contrast met de ruimtelijk robuuste bovenlanden. Brongebieden zijn herkenbaar en aantrekkelijk. De karakteristiek van bebouwingsvrije open ruimtes is gehandhaafd, dus er wordt niet gebouwd buiten de kernen. Zichtassen zijn versterkt, de lanen en inrichting is onderscheidend. Mensen beseffen daardoor ten volle dat ze in een uitzonderlijk landschap zijn.

PM: *Opnemen beleefbaarheid van het landschap met alle tijddiepten. Documenten Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed: Cultuurhistorie toepassen bij klimaatadaptatie; Ruimte voor Water en Erfgoed*

Water

Het watersysteem van de Drentsche Aa is robuust en klimaatbestendig in 2050, opgewassen tegen toenemende extremen, met een gesloten waterbalans en ruimere watervoorraden. In 2030 zijn we al goed op weg: door het niet meer gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen, het bewust omgaan met stikstof en fosfaat, door het tegengaan van diffuse belasting, de sanering van riooloverstorten en het vasthouden en bergen van regenwater is er sprake van schoon water en een optimale drinkwatervoorziening. Berekening vindt alleen plaats als de waterbalans dit toestaat.

Natuur

Het gebied is het Nederlandse paradepaardje van de beekdalflora en -fauna inclusief de brongebieden. De beekdalen en brongebieden zijn ingericht en afgerond. Biodiversiteit is een gegeven in zowel natuurgebieden als daarbuiten. Door slimme zonering zijn er werkelijk rustige gebieden ontstaan waar de natuur de bovenhand heeft. Indien nodig zal actieve kavelruil worden gestimuleerd en gefaciliteerd. Grote grazers en de wolf zijn in het brongebied Hart van Drenthe welkom en worden geaccepteerd doordat de omgeving bij de introductie ervan goed is betrokken. De nulstand in dit gebied wordt losgelaten. In het beheer zijn functiecombinaties met bijvoorbeeld landbouw een goede praktijk geworden. Het eigenaarschap van de kwetsbare natuur is versterkt in het gebied en daarbuiten. Laagvliegroutes zullen niet over het Nationaal Park gaan.

PM: *toevoegen thema's duisternis en stilte als kernkwaliteiten*

Landbouw

De landbouw is en blijft een belangrijke functie in het Nationaal Park. Het onderscheidt zich door duurzaamheid en functiecombinaties met onder meer natuur- en landschapsbeheer. Er zijn nieuwe verdienmodellen ontwikkeld, waardoor het inkomen van boeren op orde is. Boeren werken samen met de beheerders en vinden (innovatieve) manieren die ook voordeel opleveren voor de landbouw zoals het benutten van de biomassa uit de natuurgebieden in de akkerbouw, het inscharen van vee in natuurgebieden of het leveren van diensten in het kader van waterbeheer. De kansen voor het vermarkten van onderscheidende agrarische producten uit het Nationaal Park worden benut. In 2030 behoren rendabele Drentse veehouderij- en akkerbouwbedrijven tot de koplopers in Nederland wat betreft duurzame landbouw én het leveren van een bijdrage aan herstel en verbetering van de biodiversiteit en landschapskwaliteit.

Recreatie

Het Nationaal Park is een geliefde bestemming gebleven voor mensen uit de regio, maar daarnaast is het ook een bekende vakantiebestemming geworden (zoals bijvoorbeeld de Waddeneilanden) waar de natuurbeleving centraal staat met moderne recreatie-, horeca- en verblijfsmogelijkheden op strategische plekken die qua volume passend zijn bij de draagkracht van het gebied. Het gebied kan rekenen op een vaste stroom van bezoekers die het gebied vooral waarderen om de natuur- en landschappelijke kwaliteit en de daarbij passende voorzieningen. Het zorgt voor een goede inkomenspositie en toekomstperspectief van de sector. De infrastructuur is passend: het zorgt enerzijds voor een goede bereikbaarheid en anderszijds

voor het behoud van werkelijk rustige gebieden die steeds meer gewaardeerd worden. In 2030 is het verblijfsaanbod karaktervol en versterkt dit aanbod de (oer)natuur, landschapsbeleving en cultuur. Het verblijfsaanbod is aantrekkelijk voor bestaande en nieuwe doelgroepen.

PM: opnemen passage over handhaving, Activatieplan, Bezoekersmanagementplan 2.0 en kernpunten uit de Leidraad 'duurzaam toerisme' als overkoepelende strategie te nemen voor het onderdeel 'recreatie' in het Bio-plan, is ook in lijn met de standaard NP's nieuwe stijl.

Energie

Het landschap staat centraal in het gebied en daar passen geen windmolens en zonneparken bij. Zonnepanelen worden dan alleen gezien op de daken en kunnen met een goede landschappelijke inpassing kleinschalig geplaatst zijn in de rand van een dorp, als daar vanuit de gemeenschap draagvlak voor is. Het gebied levert een belangrijke bijdrage aan het vastleggen van CO₂, maar alleen als dit te realiseren is met behoud van de landschappelijke waarden. Er wordt, met als randvoorwaarde de balans in het gebied, een bijdrage geleverd aan duurzame energie uit biomassa. De bebouwing in het gebied is energieneutraal.

PM: opnemen verwijzing naar Rapportage Drentsche Aa, landschap met energie en evt verwijzing naar gemeentelijke omgevingsvisies (in concept)

Wonen / leefbaarheid / gezondheid

Het gebied herbergt een woonomgeving en toegankelijke plekken voor alle leeftijden. Alle kernen zijn goed bereikbaar met de fiets of OV. Bedrijven zijn geconcentreerd op terreinen waar ze geen overlast veroorzaken. Het gebied staat in de top 3 van gezondste leefomgeving en de waarde van het gebied wordt op dat vlak erkend.

PM: opnemen passage uit BIO-plan 2.0

Communicatie / Educatie

De merkpositionering Nationaal Park Drentsche Aa is in 2030 voltooid en men kan niet meer om het merk heen. De informatievoorziening en routestructuren zijn optimaal. De toegangspoorten en duidelijk herkenbare beleeflocaties (sleutelervaringen) zijn gerealiseerd. Daarnaast is een nadrukkelijke spreiding / zonerings in het gebied waardoor de leefbaarheid van het gebied ten volle wordt benut, maar de kwetsbaarheid van het gebied wordt gewaarborgd.

PM: Thema's Communicatie en Educatie verweven met Recreatie. Kernpunten Leidraad Duurzaam Toerisme en Recreatie

PM: Belichten kwaliteitsslag op gebied van educatie en communicatie en aansluiting op het programma Nationale Parken nieuwe stijl. Ook staat een kwaliteitsslag voor het Gastheerschapnetwerk op het programma voor de komende jaren.

PM: opnemen Bezoekerscentrum